

Del 2

En ekonomi utan pengar

Vad är pengar bra för?

1. Produktion och tillväxt utan pengar

Modellekonomi 1.1. *Antag en ö med 100 personer, utan pengar. Tillsammans bestämmer gruppen vad var och en ska jobba med—jordbruk, skogsbruk, jakt, husbygge, och så vidare—och sedan delar man mellan sig det man producerar. Antag att befolkningsmängden är konstant.*

Rita en bild på produktionsprocessen. Vad är BNP?

Hur skulle ekonomisk tillväxt kunna ske i modellekonomin? Det vill säga, hur skulle de kunna producera mer? Ett sätt skulle kunna vara att höja mängden insatsvaror. Vilka är de? Funkar det?

Modellekonomi 1.1, fortsättning 1. Nu fokuserar vi på verktyg. Antag att varje arbetare med ett verktyg är dubbelt så produktiv som en arbetare utan verktyg. Det är 1 januari 2014 och det finns inga verktyg. Dock bestämmer sig öborna för att sätta en person på verktygsproduktion, och efter ett år är första verktyget klart. Vad var BNP 2014. Och 2015?

Modellekonomi 1.1, fortsättning 2. Från 2015 och framåt sätter öborna 20 personer på verktygsproduktion. Vad händer med tiden?

För att uppnå långsiktig tillväxt i produktion måste det tredje sättet att öka produktion användas: De måste jobba *smartare*, det vill säga att de måste uppfinna nya produktionsteknologier.

Modellekonomi 1.1, fortsättning 3. Antag nu att öborna är missnöjda med sina 400 USD per år BNP per capita. De sätter 10 personer på FoU, och efter 10 år har dessa lyckats ta fram en ny generation med verktyg, och en arbetare med ett sådant är dubbelt så produktiv som en arbetare med ett gammalt verktyg. Vad händer sedan?

2. Arbetslöshet utan pengar

Arbetslöshet kan te sig som en gåta: Varför ska duktiga personer behöva gå arbetslösa, är inte det att slösa bort deras förmåga? Med tanke på att arbetslöshet brukar ligga mellan 4 och 10 procent kan man också fråga sig varför det verkar alltid finnas *lite* för få jobb för att alla ska kunna få ett? Borde man inte kunna skapa några fler bara?

Modellekonomi 1.2. *Vi återvänder till ön med 100 vuxna personer och gemensamt ägda produktionsresurser, såsom jordbruks- och skogsmark, verktyg, osv. Allt görs som det alltid har gjorts, och barn följer i sina föräldrars fotspår. Av dessa hundra jobbar 70, 25 är utanför arbetskraften, och 5 är arbetslösa. Dessa 5 är väl barn till arbetslösa i så fall. Eller?*

När definieras en person som arbetslös. Och hur definieras nivån på arbetslöshet?

Modellekonomi 1.2, fortsättning 4. *Vi återvänder till ön, och antar att någon kommer på en automatiserad vävstol som gör att det behövs bara 1 person för att tillverka kläder till alla istället för 5. Blir de andra 4 arbetslösa då?*

Modellekonomi 1.2, fortsättning 5. *Antag samma ö-ekonomin, kalla den Simplö. Befolkningen på Simplö blir upptäckt av en annan ö-befolkning som har mycket mer avancerad teknologi och högre produktivitet; de bor på Rikö. Rikö vill handla med Simplö. Skapas det arbetslöshet? På Simplö? På Rikö?*

Varför då uppstår arbetslöshet i våra moderna marknadsekonomier?

3. Konjunktur utan pengar

Enligt standardbilden i media orsakas lågkonjunkturer av *oro hos hushållen angående framtiden*. När hushållen känner sådan oro, drar de ned på sin konsumtion, därmed får företagen inte sina varor sålda, och därmed drar de ned på sin produktion och avskedar arbetare; lågkonjunkturen är ett faktum. Men vad händer i ekonomin utan pengar?

Modellekonomi 1.3. *Vi stannar på ön och antar nu att 100 personer som brukar jorden med hackor. Tio personer jobbar med hackproduktion, 10 med jordförbättringsåtgärder (system för bevattning, förebyggande av erosion, o.s.v.), och 80 med odling. En dag samlas befolkningen för att diskutera framtiden, och kommer fram till att de är orolig för sämre skördar i framtiden. De bestämmer sig därför för att minska sin konsumtion. Blir det då lågkonjunktur?*

Kan det uppstå svängningar i BNP på ön? Förklara!